

ग्रीनशिफ्ट नेपाल: नेट-जिरो कार्बन नेपालका लागि प्लास्टिक फोहोरको सर्कुलरिटी

फोहोरमैला नक्साङ्कन पुस्तक २०२५

भरतपुर महानगरपालिका, भरतपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल

Funded by
the European Union

भरतपुर
महानगरपालिका

ग्रीनसिफ्ट नेपाल: नेट-जिरो कार्बन नेपालका लागि प्लास्टिक फोहोरको सर्कुलरिटी

प्रकाशन गरिएको मिति

२०८२-०५-१४

पेश गरिएको

भरतपुर महानगरपालिका

भरतपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल

इमेल: info@bharatpurmun.gov.np

आर्थिक सहयोग

युरोपेली संघ

प्रकाशन गर्ने संस्था

युथ इन्नोभेसन ल्याब

भक्त मार्ग, बालुवाटार, काठमाडौं - ४, नेपाल

सम्पर्क: ९७७ ९८५१११५९९९

इमेल: info@youthinnovationlab.org

<https://youthinnovationlab.org>

साम्बन्धित संस्थाहरू

क्रिएशन नेपाल (नेतृत्व), युथ इन्नोभेसन ल्याब तथा

रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपाल

अस्वीकरण

यो नक्साङ्कन पुस्तक युरोपेली संघको आर्थिक सहयोगमा निर्माण गरिएको हो। यसको सामाजिक क्रिएशन, युथ इन्नोभेसन ल्याब र रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपालको एकमात्र जिम्मेवारी हो र युरोपियन युनियनको विचारलाई प्रतिबिम्बित गर्दैन।

धन्यवाद ज्ञापन

ग्रीनसिफ्ट नेपाल: नेट-जिरो कार्बन नेपालका लागि प्लास्टिक फोहोरको सर्कुलरिटी परियोजनालाई आर्थिक सहयोग प्रदान गर्नुभएकोमा युरोपेली संघप्रति हामी युथ इन्नोभेसन ल्याब हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं। साथै यस परियोजनाका कार्यक्रमहरू- वेस्ट स्मार्ट फेलोशिप, जलवायु स्मार्ट स्कूल लगायतको कार्यान्वयनमा सहयोग गर्नुहुने कन्सोर्टिअम नेतृत्वमा क्रिष्टशन र साभेदार रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपाललाई हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छौं। यस परियोजनाका कार्यहरू सफल पार्न मुख्य भूमिका खेल्नुहुने साभेदार पालिकाहरूलाई विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं।

यस नक्साङ्कन पुस्तक निर्माण गर्ने क्रममा विभिन्न छलफल तथा भेला र तथ्यांक संकलनमा सक्रिय रूपमा सहभागी भई महत्वपूर्ण राय सुझाव सहित प्रमाणीकरण प्रदान गर्नुहुने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू र विभिन्न सम्बन्धित कार्यालय तथा समग्र साभेदार पालिकाका स्थानीयलाई विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं। यस फेलोशिप कार्यक्रमको कार्यहरूलाई सफलता पूर्वक समयमै कार्यान्वयन गर्ने युथ इन्नोभेसन ल्याबका वेस्ट स्मार्ट फेलोहरूलाई विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं।

सारांश

यो नक्सामा युरोपेली संघको आर्थिक सहयोगमा क्रिएशनले कन्सोर्टियम पार्टनर्स रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपाल र युथ इन्नोभेसन ल्याबको सहयोगमा संचालन गरिरहेको “ग्रीनसिफ्ट नेपाल: नेट-जिरो कार्बन नेपालका लागि प्लास्टिक फोहोरको सर्कुलरिटी” परियोजनाको “वेस्ट स्मार्ट फेलोशिप” कार्यक्रम अन्तर्गत तयार गरिएको हो। यो परियोजना मधेश प्रदेश, लुम्बिनी प्रदेश र बागमती प्रदेश गरी ३ वटा प्रदेशमा कार्यान्वयनमा ल्याइएको थियो। ३ जना वेस्ट स्मार्ट फेलोहरू द्वारा फाल्गुन देखि भाद्र महिनासम्म स्थानीय पालिकामा सात महिनाका लागि वेस्ट स्मार्ट फेलोशिप अन्तर्गतका कार्यहरू गरिएको थियो। नेपाल सरकारले स्थानीय तहमा फोहोर व्यवस्थापन सुधार गर्न फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन बनाएको छ। यद्यपि ७५३ स्थानीय निकाय मध्ये २१७ मा प्लास्टिक फोहोर व्यवस्थापनको लागि विशेष नीतिहरू छैनन् र केवल १०३ मा ठोस फोहोर व्यवस्थापन एकाइहरू तोकिएको छ। यस परियोजना मार्फत पालिकामा स्वटेका प्राविधिक युवाहरूले फोहोर व्यवस्थापनका लागि स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी पालिकामा “फोहोरमैला व्यवस्थापन” को योजना र नीति निर्माणलाई बलियो बनाउन सहयोग गरेका छन्। साथै यी युवाहरूले TagMe एप मार्फत पालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि डाटा संकलन र विश्लेषण गरी उचित योजना निर्माण गर्न पनि सहयोग गरेका छन्।

नक्साङ्कन पुस्तकलाई कसरी बुझ्ने

यो नक्साङ्कन पुस्तक प्रशासनिक, फोहोर व्यवस्थापन परिदृश्य, फोहोर संकलन मार्ग र भू-उपयोग गरी चार बिषयगत खण्डहरूमा विभाजित गरिएको छ। नक्साको शीर्षकले नक्सा कुन बिषयगत खण्डमा आधारित छ भन्ने कुरा जनाउँछ।

प्रत्येक नक्साले संकेत समावेश गर्दछ, जसले नक्साका विभिन्न विशेषताहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने चिन्हहरूको विवरण दिन्छ। नक्साहरूमा ग्रीड बक्स X र Y अक्ष मा राखिएको छ, जसले क्रमशः देशान्तर र अक्षांश चित्रण गर्दछ। प्रत्येक नक्सामा इन्सेट (Inset) नक्साहरू छन्, जसमध्ये एउटा पालिका/गाउँपालिका देखाइएको जिल्ला स्तरीय नक्सा हो भने अर्को पालिका अवस्थित प्रदेश देखाइएको राष्ट्रिय स्तरको नक्सा हो। नक्सामा भएको ले उत्तर दिशा देखाउँछ। नक्साको माननाप (Scale) विषयगत खण्ड अनुसार फरक हुन्छ।

फोहोर व्यवस्थापन परिदृश्य, फोहोर संकलन मार्ग र भू-उपयोग नक्सामा प्रयोग भएको भू-उपयोगको डाटा नापी विभाग बाट लिईएको हो। आफ्नो इच्छा अनुरूपको खण्डमा गएर नक्साङ्कन पुस्तक सजिलैसँग नेभिगेट (Navigate) गर्न सकिन्छ।

परियोजनाको बारेमा

ग्रीनसिफ्ट नेपालले युरोपियन युनियन (EU) को सहयोगमा सञ्चालित नेट जिरो कार्बन नेपाल परियोजनाका लागि प्लास्टिक फोहोरको सर्कुलरिटी मधेस, लुम्बिनी र बागमती प्रदेशमा चक्रिय अर्थतन्त्र (Circular Economy) प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य लिएको छ। परियोजनाले सरसफाई क्षेत्रका कामदारहरू संलग्न संस्थालाई र दिगो उत्पादन डिजाइन र प्याकेजिङलाई परिचालन गर्दै प्लास्टिक फोहोर सङ्कलनका लागि नवीन समाधान खोज्ने दिशातर्फ केन्द्रित रहेको छ। सरसफाई कामदार, महिला र सीमान्तकृत समूह, युवा समूह, विद्यार्थी, साना तथा मझौला उद्योग, स्थानीय, प्रादेशिक र संघीय सरकारी निकाय सहित नागरिक समाजको सक्रिय सहभागितामा यो परियोजना चार वर्ष अवधिका लागि सञ्चालन हुनेछ। परियोजनाले स्थानीय, प्रदेश र संघीय सरकारको नीति तर्जुमा गर्न सघाउनका लागि विभिन्न क्रियाकलापको परिकल्पना गरिएको छ। यी गतिविधिहरू रेखिय अर्थतन्त्र लाई चक्रिय अर्थतन्त्र मा रूपान्तरण गर्ने उद्देश्य रहेको छ। यस परियोजना कार्यान्वयनको नेतृत्व गैरसरकारी संस्था क्रिएशन (CREASION) ले गरीरहेका छन् भने यसका कन्सोर्टियम साझेदारको रूपमा रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपाल र युथ इन्नोभेसन ल्याब रहेका छन्।

ग्रीनसिफ्ट नेपालले फोहोरमैला उद्यमी, फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रमा काम गर्ने नागरिक समाजका संघ-संगठन, युवाहरू, विद्यालयका विद्यार्थीहरू र प्लास्टिकको चक्रीय अर्थतन्त्रको प्रवर्द्धनका लागि तीन तहका सरकारहरूसँग सहकार्य गर्दै काम गरीरहेको छ। परियोजनाले फोहोर उद्यमीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न उनीहरूको प्लास्टिक फोहोर संकलन दक्षतामा सुधार गर्न, प्लास्टिकको वैकल्पिक उत्पादन र प्याकेजिङको प्रवर्द्धनको लागि ज्ञान र सचेतना बढाउन, विद्यालयका विद्यार्थीहरूसँगै युवाहरूलाई समुदायमा पैरवी तथा जनचेतना अभियानहरू सञ्चालन गर्नेछ।

फोहोरमैला उद्यमी, फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रमा काम गर्ने नागरिक समाजका संघ-संगठन, युवाहरू, तथा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको सक्रिय संलग्नता मार्फत समावेशी र प्रमाणमा आधारित नीतिहरूको लागि तीन तहको सरकारको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने लक्ष्य लिएको छ।

नक्साङ्कन पुस्तकका सीमितताहरू

तयार गरिएका नक्साहरूमा केही सीमितताहरू छन्। नक्सामा प्रयोग गरिएका सीमा, नाम तथा अन्य जानकारी युरोपेली संघद्वारा आधिकारिक अनुमोदन वा स्वीकृतिलाई संकेत गर्दैन। तथ्यांकका स्रोतहरू सामुहिक छलफल, OSM, WFP तथा नापी विभाग रहेका छन्। पालिकाको प्रत्येक वडामा वेस्ट स्मार्ट फेलोद्वारा संचालित सामुहिक छलफलमा समुदायले नक्सा तयार गरी पालिकाले प्रमाणीकरण गरेको हो। यस नक्सामा प्रयोग गरिएका सामाग्रीहरूले युरोपेली संघको विचार प्रतिबिम्बित गर्दैन।

विषय सूची

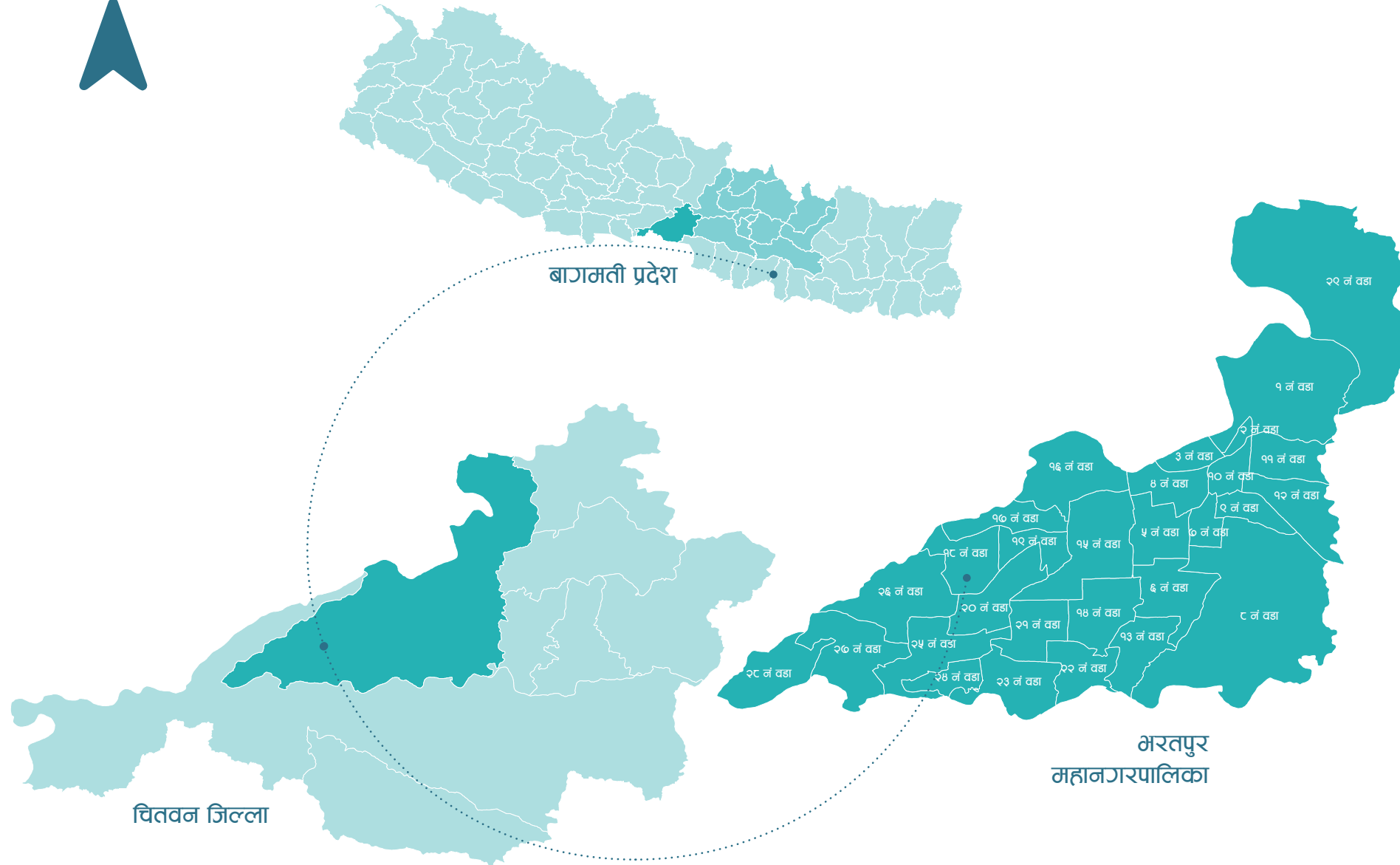
---

१. धन्यवाद ज्ञापन
२. सारांश
३. परिचय
४. प्रशासनिक नक्सा
५. भू - उपयोग नक्सा
६. फोहोर व्यवस्थापन परिदृश्य नक्सा
७. फोहोर संकलन मार्ग नक्सा

भरतपुर महानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
भरतपुर, चितवन, बागमती प्रदेश, नेपाल
२०७३

भरतपुर महानगरपालिकाको कार्यालय, भरतपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल

परिचय

भरतपुर महानगरपालिका बागमती प्रदेश अन्तर्गत चितवन जिल्लाको केन्द्रीय-दक्षिणी क्षेत्रमा अवस्थित एक महत्वपूर्ण शहर हो। पूर्व-पश्चिम महेन्द्र राजमार्ग र नारायणगढ-मुग्लिङ सडक खण्डमा रणनीतिक रूपमा अवस्थित यस महानगर नेपालका पूर्वी र पश्चिमी भूभागसँगै तराई र पहाडी क्षेत्रलाई जोडने प्रमुख प्रवेशद्वारका रूपमा परिचित छ।

करिब ४३३.९५ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको भरतपुर महानगर २९ वडामा विभाजित छ र यसमा करिब ३,६९,००० जनसंख्या (CBS २०२१) रहेको छ। लिङ्गानुपात ९३.९७ रहेको यस महानगरलाई नेपालका सबैभन्दा तीव्र गतिमा शहरीकरण भइरहेको शहरमध्ये एक मानिन्छ। अर्धशहरी क्षेत्रमा कृषि अझै महत्वपूर्ण भए पनि, शहरी केन्द्रमा व्यापार, खुद्रा बजार, स्वास्थ्य, शिक्षा, यातायात र आतिथ्य सेवाले अर्थतन्त्रलाई अगाडि बढाइरहेको छ, जसले यस महानगरपालिकालाई केन्द्रीय तराईको आर्थिक केन्द्रको रूपमा मान्यता दिन्छ।

भरतपुर महानगर सांस्कृतिक रूपमा समृद्ध र सामाजिक रूपमा विविधतायुक्त शहर हो। यहाँ ब्राह्मण, क्षेत्री, नेवार जस्ता पहाडी मूलका जातिहरू र थारु, दर्राई, चेपाङ, मगर, गुरुङ, तामाङ जस्ता आदिवासी समूहसँगै दलित समुदायहरूको बसोबास छ। यस जातीय र सांस्कृतिक विविधताले विभिन्न परम्परा र पर्वलाई जोगाइरहेको छ, जसमा दशैं, तिहार, छठ, माघे सङ्क्रान्ति तथा स्थानीय जात्रा प्रमुख छन्।

शहरमा भरतपुर अस्पताल, चितवन मेडिकल कलेज र कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय (AFU) जस्ता प्रमुख शैक्षिक तथा स्वास्थ्य संस्थान रहेका छन्। यस महानगरको साक्षरता दर ८७.२% रहेको छ। चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज (युनेस्को विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत) नजिकै अवस्थित र राप्ती तथा नारायणी नदीले सीमाबद्ध यस महानगरलाई पारिस्थितिक दृष्टिले संवेदनशील क्षेत्रका रूपमा मानिन्छ।

तर, तीव्र शहरीकरणसँगै फोहर व्यवस्थापन समस्या र बाढीको जोखिम जस्ता चुनौतीहरू देखिएका छन्। पछिल्ला वर्षहरूमा कृषियोग्य जमिन क्रमशः शहरी क्षेत्रमा रूपान्तरण हुँदै गएका छन्। आवासीय क्षेत्र, व्यापारिक भवन, अस्पताल, शैक्षिक संस्था तथा यातायात पूर्वाधारको तीव्र विस्तारले भरतपुरको बढ्दो शहरी प्रभाव र स्मार्ट तथा हरित शहर बन्ने लक्ष्यलाई प्रष्ट पारेको छ।

१५
संकलन केन्द्र

१
पुनः प्रयोगीय सामाग्री संसोधन केन्द्र

१
पुनः प्रशोधन केन्द्र

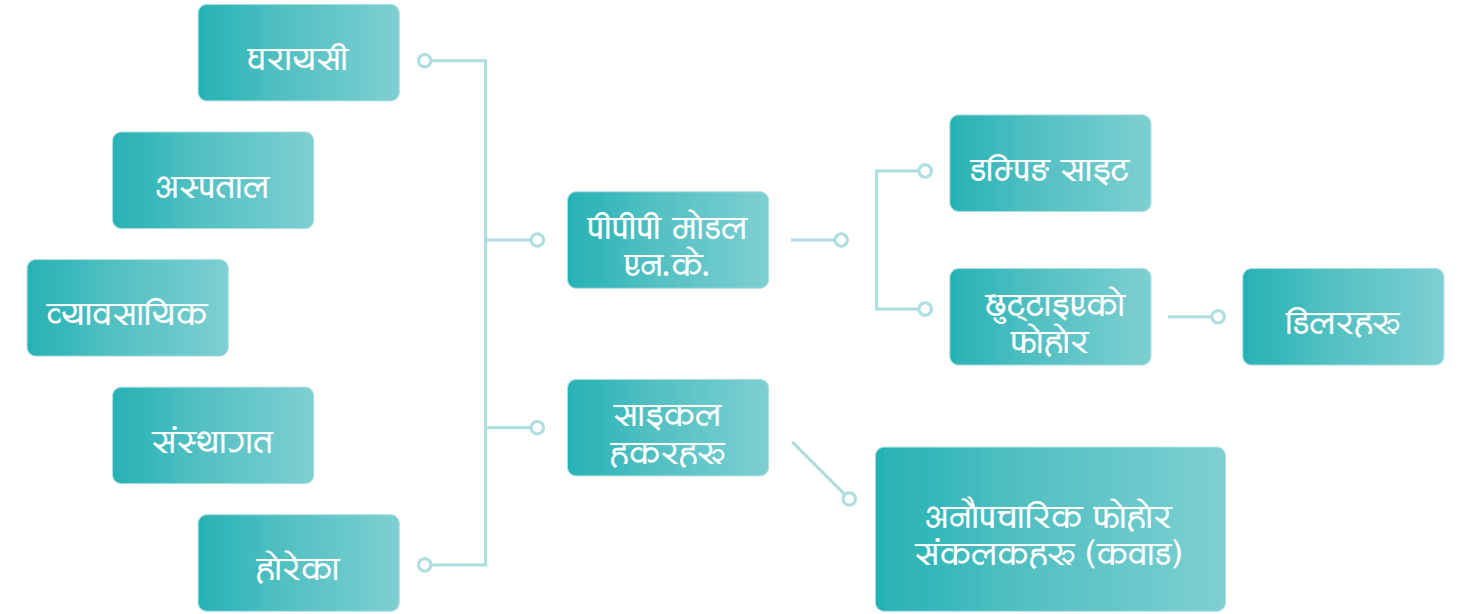

२
ल्यान्डफिल साइट

भरतपुर महानगरपालिकामा ठोस फोहर व्यवस्थापनको इतिहास

- २०४७ साल (१९९० ई.सं.): भरतपुरमा औपचारिक फोहर व्यवस्थापनको सुरुवात भयो।
- २०६० सालअघि (२००३ ई.सं. मन्दा अघि): फोहर संकलन केवल मुख्य बजार क्षेत्रका वडाहरूमा (वडा नं. १, २, ३ र १०) सीमित थियो।
- २०६० सालपछि (२००३ ई.सं. पछि): फोहर संकलन सेवा शहरका सबै वडामा विस्तार गरियो।
- २०७१ साल (२०१४ ई.सं.) उपमहानगरपालिका घोषणा: नियमित र सम्पूर्ण शहरव्यापी फोहर संकलन सुरु गरियो। पर्यावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम (EFLGP) कार्यान्वयनमा ल्याइयो। EFLGP अन्तर्गत, स्क्राप केन्द्रहरू जमीनी तहमा सञ्चालनमा आए, जहाँ नगरपालिकाले स्थानीय पुनःप्रयोगकर्ताहरूसँग समन्वय गरी विशेषगरी नारायणी र चितवन क्षेत्रका घरधुरीबाट पुनःप्रयोग गर्न मिल्ने फोहर संकलन गर्‍यो।
- २०७३ साल श्रावण (जुलाई/अगस्त २०१६): वडा नं. ७ लाई पर्यावरणमैत्री वडा घोषणा गरियो, जसमा ३२ टोल र ३,०६९ घरधुरी समेटिएका थिए। सो कार्यक्रममा १,५०० जना सहभागी भएका थिए र तत्कालीन उपप्रधानमन्त्री कमल थापाले विशेष आतिथ्य ग्रहण गरेका थिए।
- २०७३ साल (२०१६ ई.सं.): भरतपुरले फोहर संकलनका लागि निजी क्षेत्रसँग औपचारिक सहकार्य सुरु गर्‍यो: ग्रीन सिटी वेस्ट म्यानेजमेन्टले १२ वडामा सेवा सुरु गर्‍यो।
- २०७३ साल कार्तिक (अक्टोबर/नोभेम्बर २०१६): निजी क्षेत्रसँग थप साभेदारी सुरु भयो:
  - एनभाइरोन्मेन्टल सुन्दर नेपाल प्रा.लि. ले कुल फोहरको ४५% व्यवस्थापन गर्‍यो, वडा नं. १ देखि ५ सम्म।
  - वेस्ट म्यानेजमेन्ट ग्रुप प्रा.लि. ले कुल फोहरको २५% व्यवस्थापन गर्‍यो, वडा नं. ७ देखि १२ सम्म।
  - भरतपुर महानगरपालिका स्वयंले बाँकी ३०% व्यवस्थापन गर्‍यो, वडा नं. ६ र १३ देखि २७ सम्म।
- २०७३ साल फागुन २७ (मार्च १०, २०१७): नारायणी नगरपालिका, चितवन नगरपालिका र कावासोती गाविसलाई गाभेर भरतपुरलाई औपचारिक रूपमा महानगरपालिका घोषणा गरियो।
- २०८१ साल मङ्सिर १ (नोभेम्बर १७, २०२४) / हालको फोहर व्यवस्थापन: भरतपुर महानगरपालिकाले तीन वर्षका लागि एन.के. इन्टरनेशनल कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.सँग सार्वजनिक-निजी साभेदारी (PPP) सम्झौता गरेको छ। यस परियोजनाअन्तर्गत २०५ जना सरसफाइ कर्मचारी परिचालन गरिएका छन्, जसले सबै वडामा घरदेलोमै फोहर संकलन गर्न टोल विकास समितिहरूसँग समन्वय गर्दै काम गरिरहेका छन्।

फोहर व्यवस्थापनको प्रवाह

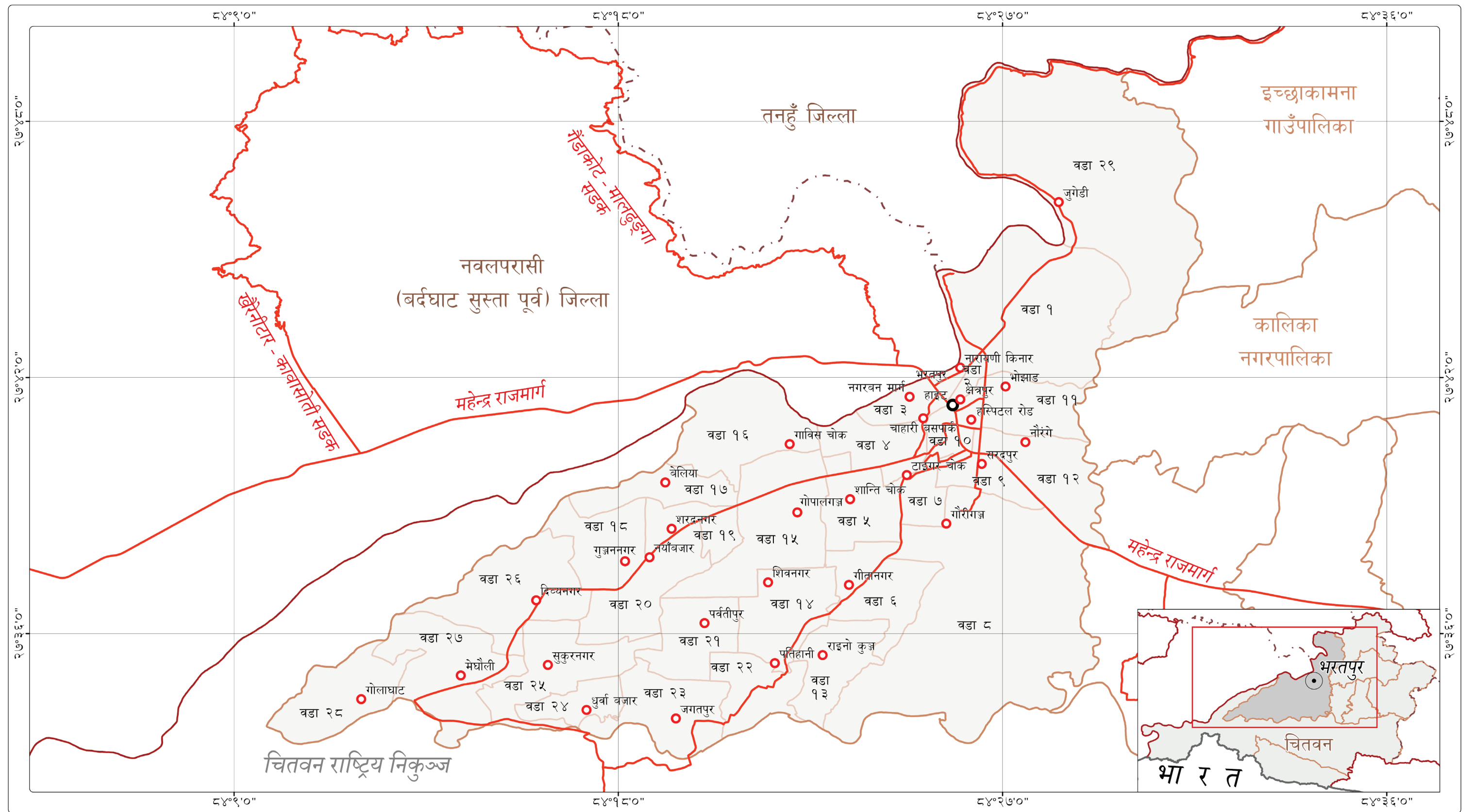

फोहर व्यवस्थापनको प्रवाह

भरतपुर महानगरपालिकामा फोहर व्यवस्थापनको प्रवाह (Waste Flow Chain) घरधुरी, व्यापारिक संस्था, अस्पताल, संस्थान तथा HORECA (होटल, रेस्टुरेन्ट, क्याटरिङ) क्षेत्रबाट फोहर उत्पन्न हुनबाट सुरु हुन्छ। उत्पन्न भएको फोहरको अधिकांश भाग नगरपालिकाको Public-Private Partnership (PPP) मोडेल अन्तर्गत N. K. Construction Enterprises द्वारा व्यवस्थापन गरिन्छ, जसले ढोकाबाट ढोकासम्म मिश्रित फोहर संकलन गर्छ। संकलित फोहरलाई स्रोतमै छुट्टयाएर बिना सिधै डम्पिङ साइटमा पुऱ्याइन्छ। डम्पिङ साइटमा फोहर कामदारहरूले प्लास्टिक, धातु, कागजजस्ता पुनः प्रयोग योग्य सामग्री छुटाएर फोहर व्यवसायीहरूलाई बेच्ने गर्छन्, भने बाँकी पुनः प्रयोग योग्य फोहर डम्पलाइनमा फालिन्छ। यस औपचारिक प्रणालीसँगै, केही प्रतिशत पुनः प्रयोग योग्य फोहर जस्तै पुराना किताब, कपी, धातु र रबर अनौपचारिक स्त्रयाप संकलकहरूले घर-घर पुगेर संकलन गर्छन्। यी सामग्रीहरू स्वर्चाप सेन्टरमा पुऱ्याइन्छ र त्यहाँबाट तूला व्यापारी वा पुनःप्रयोग बजारमा बेचिन्छ। यस प्रकारको अनौपचारिक प्रवाहले स्रोत पुनः उपयोगमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ, यद्यपि यो प्रणाली नगरपालिका प्रणालीसँग स्वतन्त्र रूपमा सञ्चालन हुन्छ।

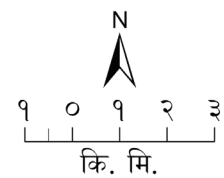
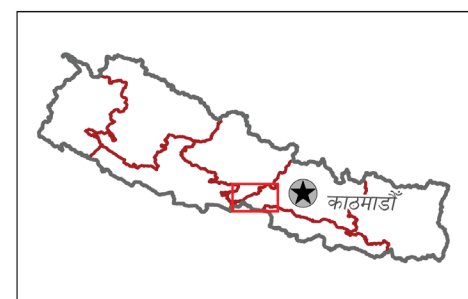

भरतपुर महानगरपालिकाको वातावरण विभागका प्रतिनिधिहरु र युथ इनोभेसन ट्याबका फेलोशिप समन्वयकबीच औपचारिक छलफल बैठक

प्रशासनिक नक्सा

भरतपुर महानगरपालिका, चितवन, बागमती प्रदेश, नेपाल

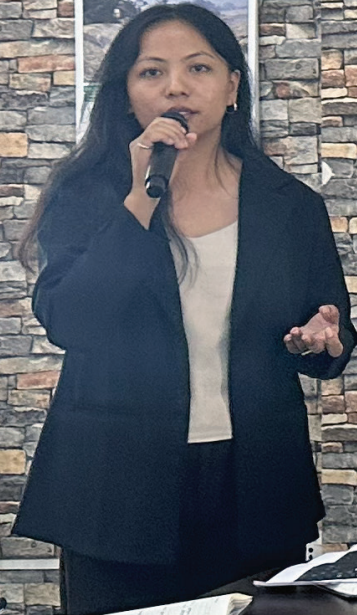
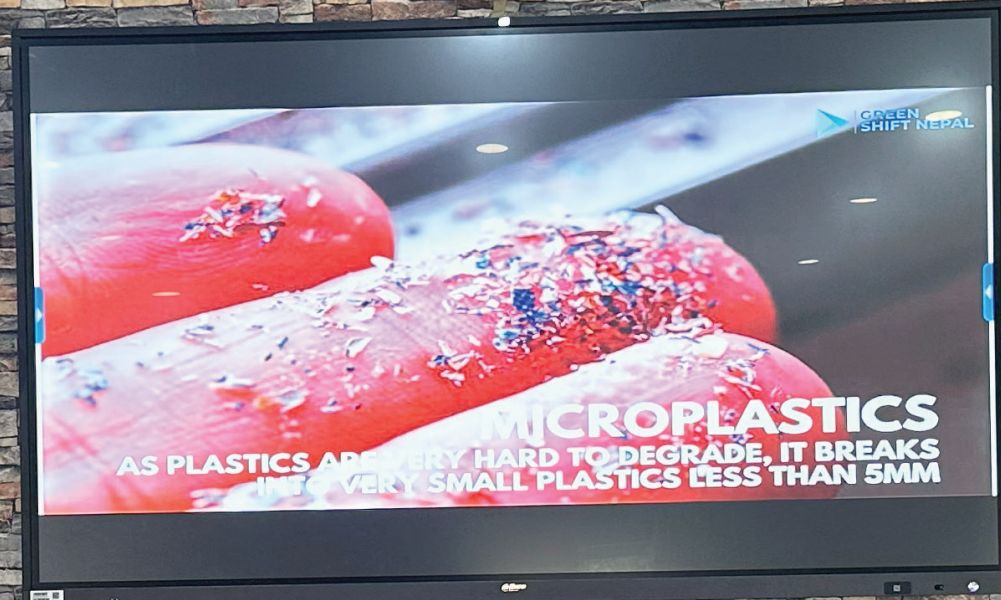
माननाप - १:१५४,०००
 प्रक्षेपण प्रणाली: GCS WGS १९८४
 Datum: WGS १९८४, Units: Degree

★ राजधानी	— प्रादेशिक सिमाना
○ जिल्ला सदरमुकाम	- - - जिल्ला सिमाना
● कार्यपालिकाको कार्यालय	— पालिका सिमाना
○ वडा कार्यालय	— वडा सिमाना
— अन्तराष्ट्रिय सिमाना	— राजमार्ग

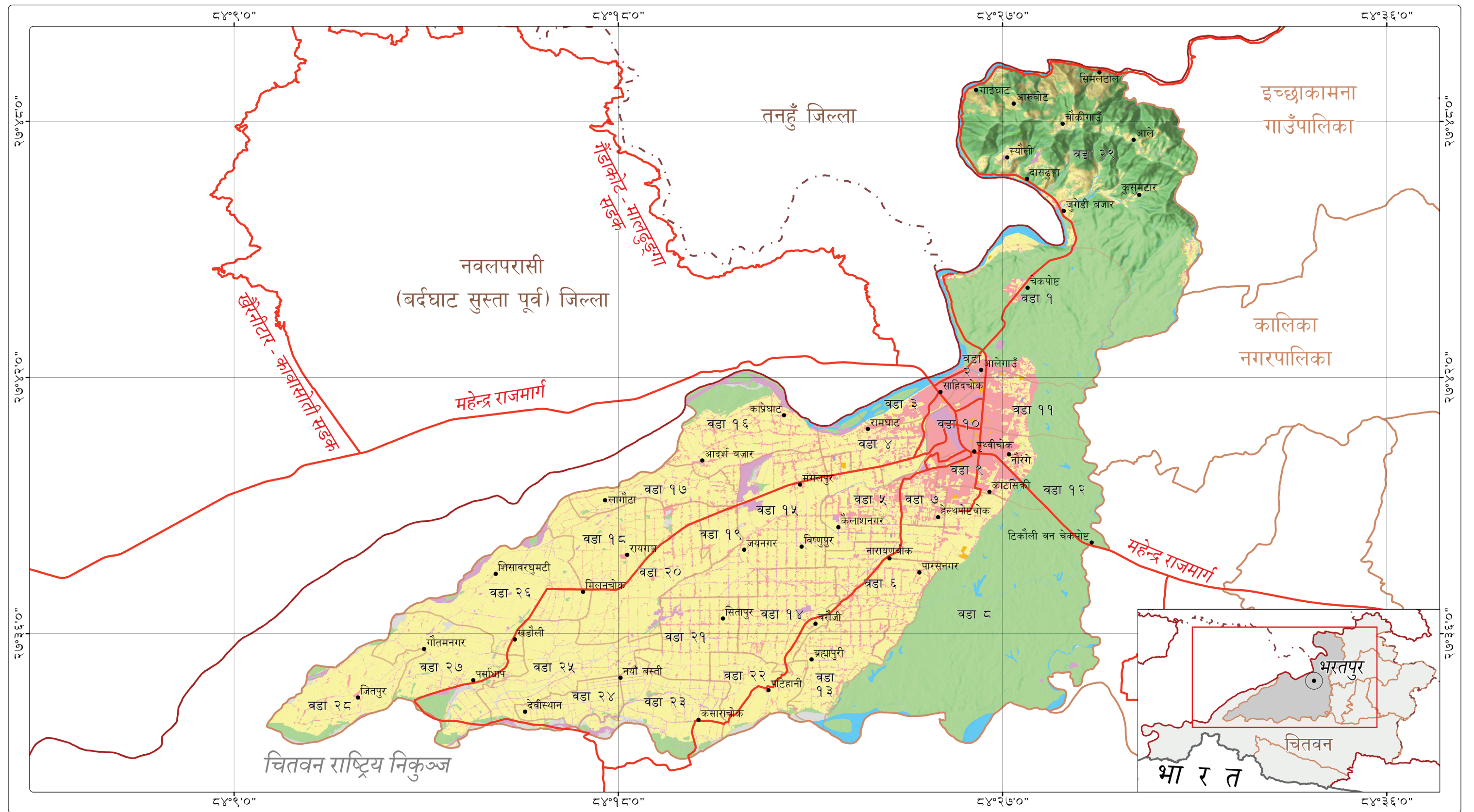
यो नक्सा युरोपेली संघको आर्थिक सहयोगमा क्रिएशनले कन्सोर्टियम युथ इन्वोभेसन ल्याब र रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपालको सहयोगमा संचालन गरिरहेको 'ग्रीनसिफ्ट नेपाल' परियोजना अन्तर्गत तयार गरिएको हो।

डाटा स्रोत: OSM, नापी विभाग।

यस नक्सामा प्रयोग गरिएका सामग्रीहरूले युरोपेली संघको विचार प्रतिबिम्बित गर्दैन।

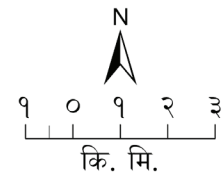
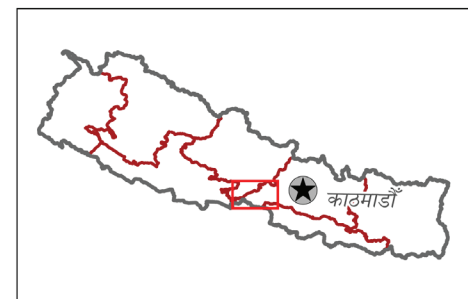

वेस्ट स्मार्ट फेलोले मानव चक्रमा सूक्ष्मप्लास्टिकको प्रभावबारे महानगरपालिकाका प्रतिनिधिरुलाई अभिमुरखीकरण गर्दै

भू-उपयोग नक्सा

भरतपुर महानगरपालिका, चितवन, बागमती प्रदेश, नेपाल

माननाप - १:१५४,०००
 प्रक्षेपण प्रणाली: GCS WGS १९८४
 Datum: WGS १९८४, Units: Degree

★ राजधानी	- - - जिल्ला सिमाना	■ कृषि	■ जङ्गल
○ जिल्ला सदरमुकाम	— पालिका सिमाना	■ आवासीय	■ नदि, ताल
● बस्ती	— वडा सिमाना	■ व्यवसायिक	■ सार्वजनिक
— अन्तराष्ट्रिय सिमाना	— राजमार्ग	■ औद्योगिक	■ सांस्कृतिक
— प्रादेशिक सिमाना		■ खानी तथा खनिज	■ अन्य

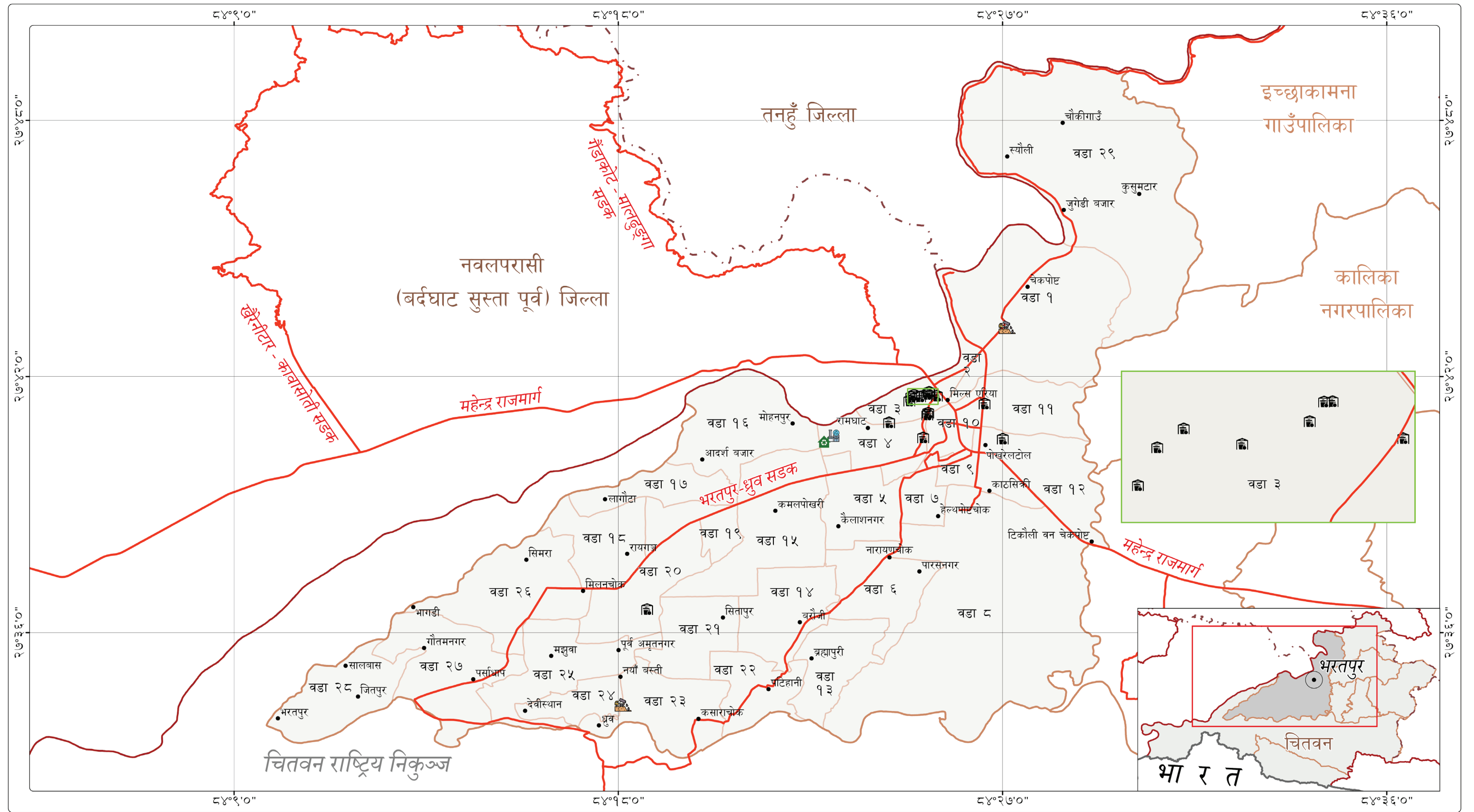
यो नक्सा युरोपेली संघको आर्थिक सहयोगमा क्रिएशनले कन्सोर्टियम युथ इन्ोभेसन ल्याब र रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपालको सहयोगमा संचालन गरिरहेको "ग्रीनसिफ्ट नेपाल" परियोजना अन्तर्गत तयार गरिएको हो।

डाटा स्रोत: OSM, WFP तथा नापी विभाग।

यस नक्सामा प्रयोग गरिएका सामग्रीहरूले युरोपेली संघको विचार प्रतिबिम्बित गर्दैन।

भरतपुर महानगरपालिकाका सबै २९ वडामा वडाअध्यक्षहरूसँग
ठोस फोहर व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक र कमी मूल्यांकनका
लागि वडास्तरीय परामर्श बैठक सम्पन्न

फोहोर व्यवस्थापन परिदृश्य नक्सा

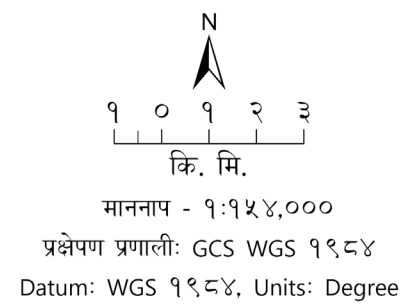
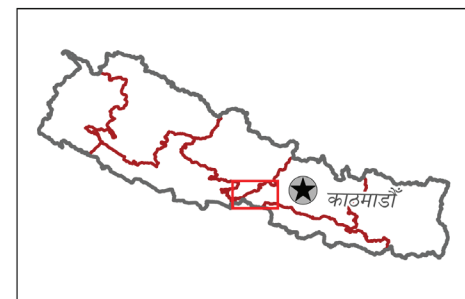
भारतपुर महानगरपालिका, चितवन, बागमती प्रदेश, नेपाल

यो नक्सा युरोपेली संघको आर्थिक सहयोगमा क्रिएशनले कन्सोर्टियम युथ इन्वोभेसन ल्याब र रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपालको सहयोगमा संचालन गरिरहेको "ग्रीनसिफ्ट नेपाल" परियोजना अन्तर्गत तयार गरिएको हो।

डाटा स्रोत: OSM, WFP तथा नापी विभाग।

वेस्ट स्मार्ट फेलोद्वारा डाटा सङ्कलन गरिएको हो र पालिकाद्वारा फोहोर व्यवस्थापन परिदृश्य नक्सा तयार गरी प्रमाणीकरण गरिएको हो।

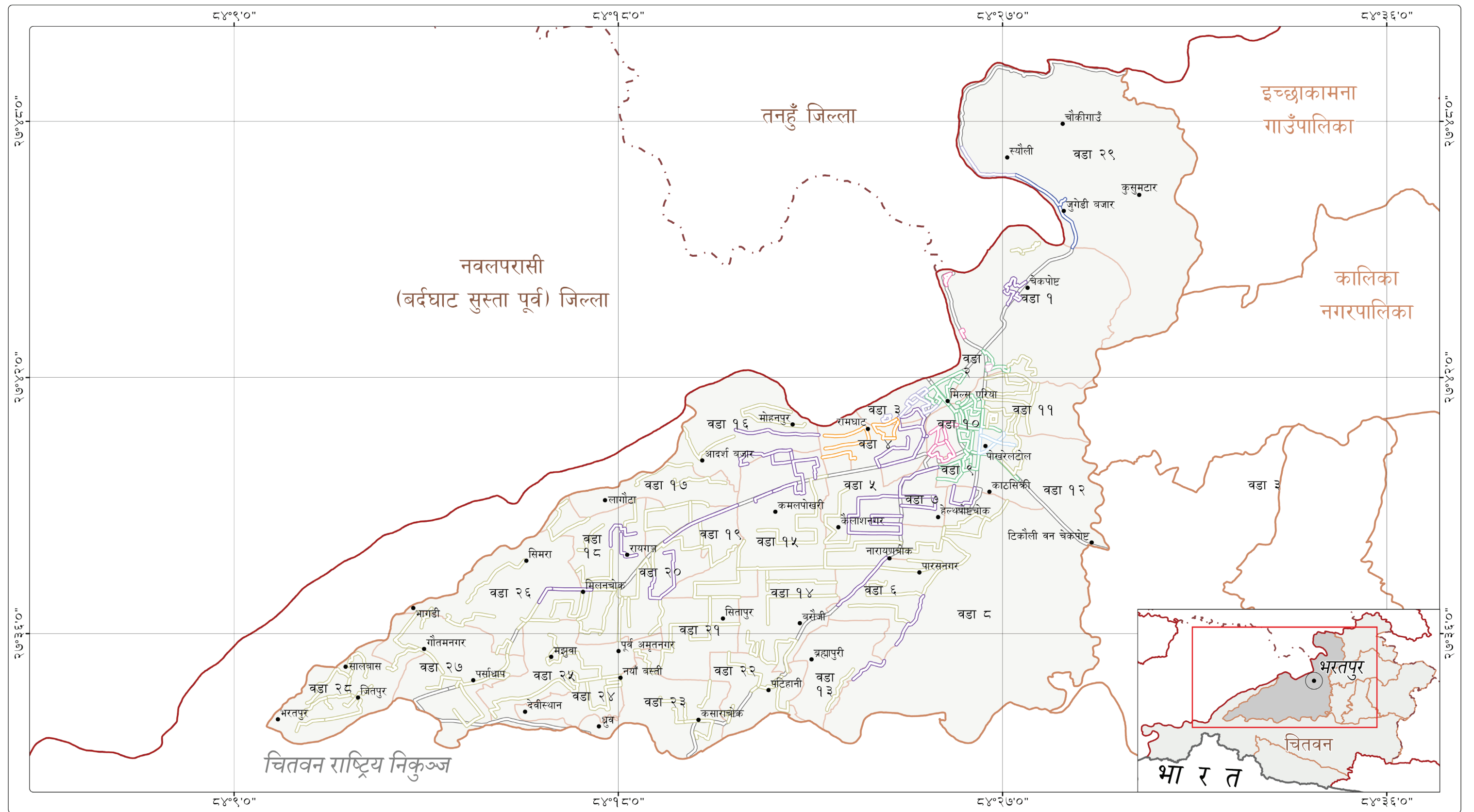
यस नक्सामा प्रयोग गरिएका सामाग्रीहरूले युरोपेली संघको विचार प्रतिबिम्बित गर्दैन।

★ राजधानी	🏛️ पुनः प्रयोगीय सामाग्री संसोधन केन्द्र	--- जिल्ला सिमाना
⊙ जिल्ला सदरमुकाम	🏠 ल्यान्डफिल साइट	— पालिका सिमाना
● बस्ती	— अन्तराष्ट्रिय सिमाना	— वडा सिमाना
🏫 सङ्कलन केन्द्र	— प्रादेशिक सिमाना	— राजमार्ग
🏠 पुनः प्रशोधन केन्द्र		

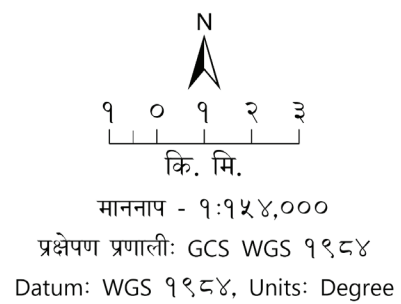
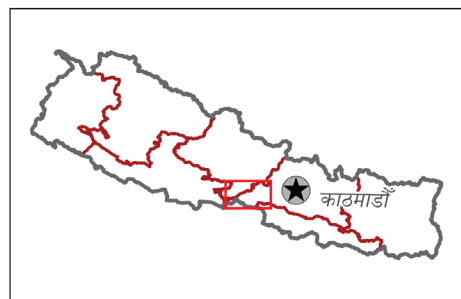

भरतपुर महानगरपालिकाको वातावरण विभागका वेस्ट स्मार्ट फेलो सुपरभाइजर: सुरजराज पौडेल, वेस्ट स्मार्ट फेलो: मोनिका गुरुङ, युवा वकालत अनुदान समूह: सरल नेपाल तथा ग्रीनशिफ्ट डोली

फोहोर सड्कलन मार्ग नक्सा

भरतपुर महानगरपालिका, चितवन, बागमती प्रदेश, नेपाल

★ राजधानी	— प्रादेशिक सिमाना	— हरेक दिन	— शुक्रवार
● जिल्ला सदरमुकाम	- - - जिल्ला सिमाना	— आइतबार	— हप्ताको १ पटक
● बस्ती	— पालिका सिमाना	— सोमवार	— हप्ताको २ पटक
— अन्तराष्ट्रिय सिमाना	— वडा सिमाना	— बुधवार	— महिनाको १ पटक
		— बिहिवार	— अन्य मार्ग

यो नक्सा युरोपेली संघको आर्थिक सहयोगमा क्रिएशनले कन्सोर्टियम युथ इन्ोभेसन ल्याब र रेस्टलेस डेभलपमेन्ट नेपालको सहयोगमा संचालन गरिरहेको "ग्रीनसिफ्ट नेपाल" परियोजना अन्तर्गत तयार गरिएको हो।

डाटा स्रोत: OSM, WFP तथा नापी विभाग।

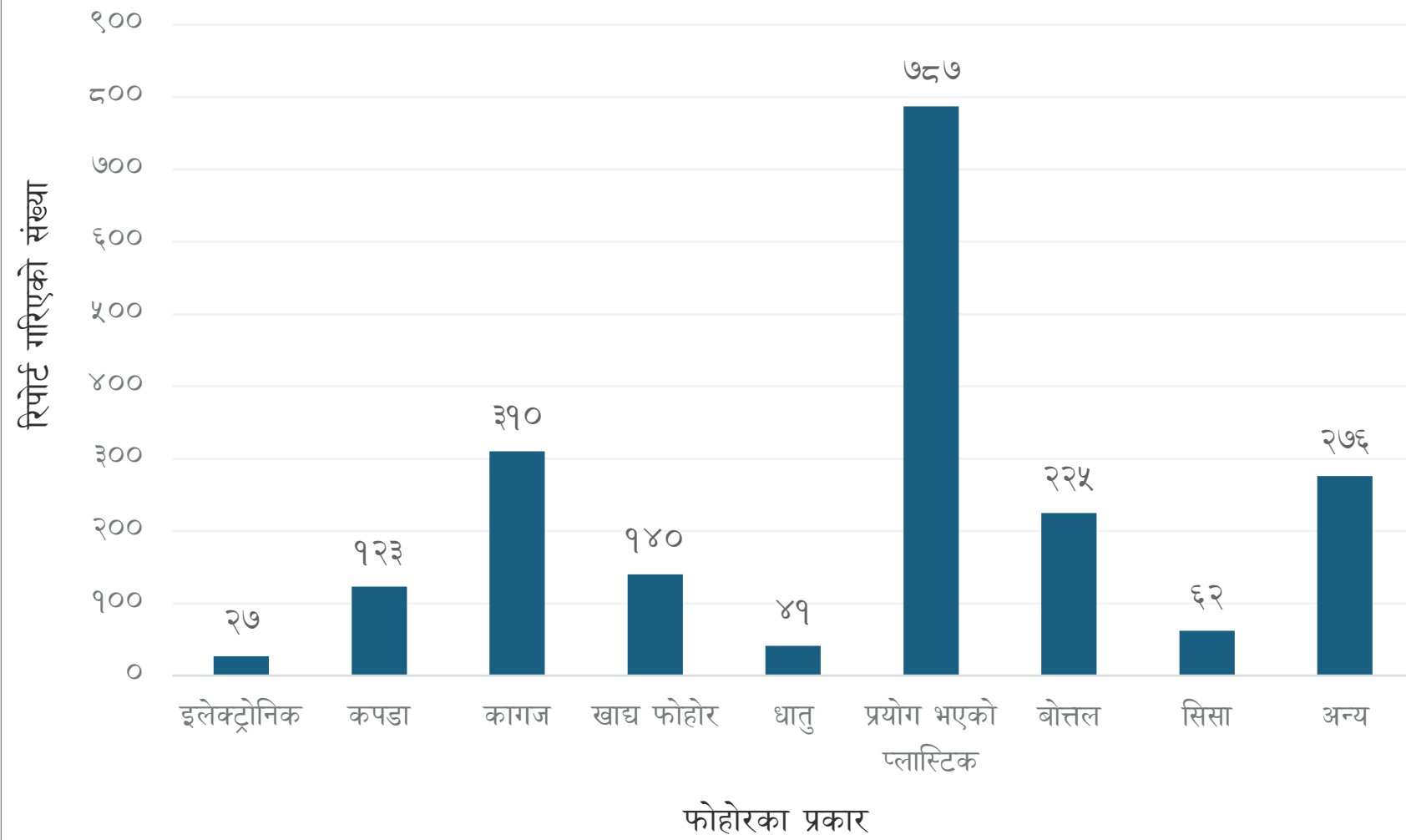
यो भरतपुर महानगरपालिकाद्वारा फोहोर सड्कलन गरिने मार्गको डाटा हो, जसले निजी संस्थाहरूको फोहोर सड्कलन मार्गलाई प्रतिनिधित्व गर्दैन।

वेस्ट स्मार्ट फेलोद्वारा डाटा सड्कलन गरिएको हो र पालिकाद्वारा फोहोर सड्कलन मार्ग नक्सा तयार गरी प्रमाणीकरण गरिएको हो।

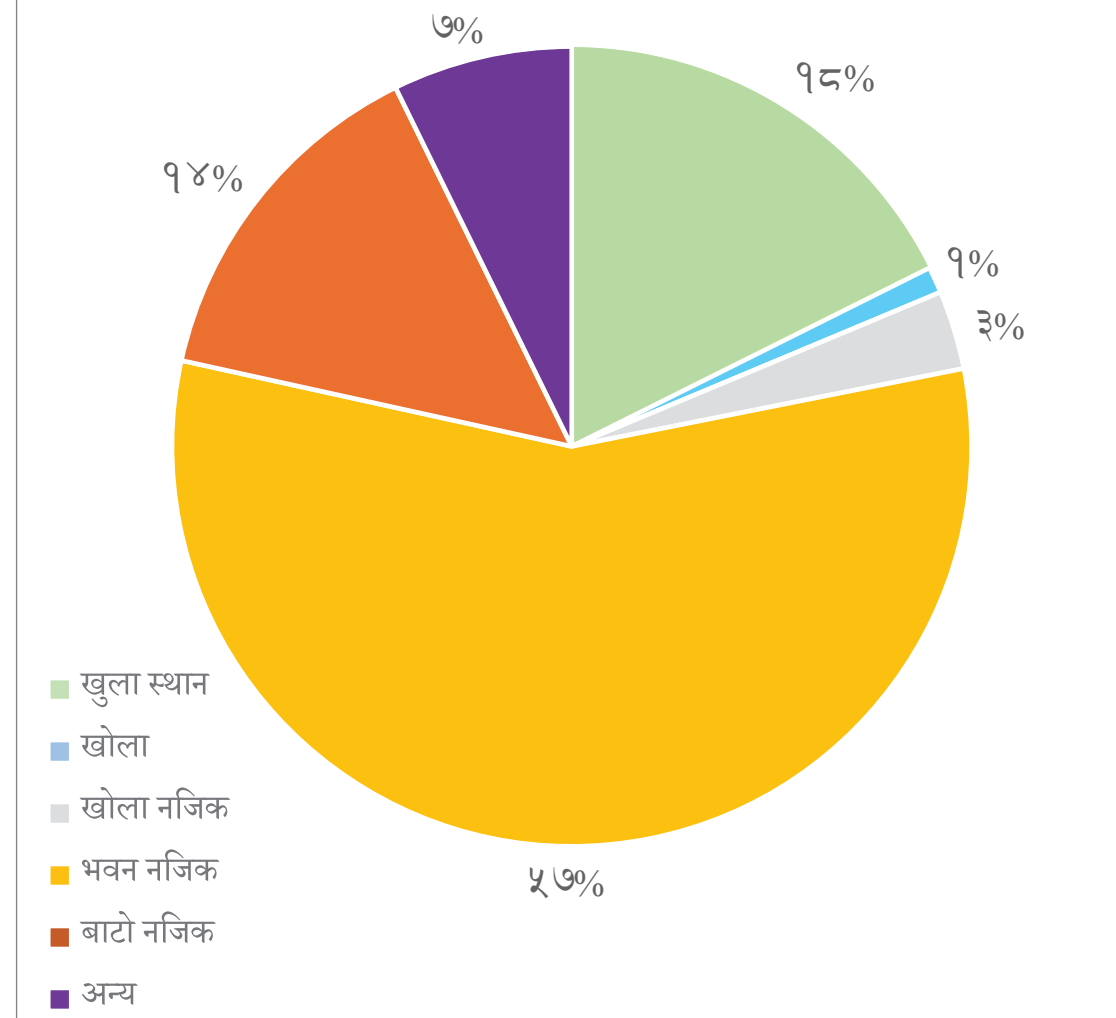

भरतपुर महानगरपालिकाका सेरोकारवालाहरूसँग चक्रिय अर्थतन्त्र, प्लास्टिक फोहर व्यवस्थापन, प्लास्टिकका प्रकारहरू तथा ठोस फोहर व्यवस्थापन ऐनको आवश्यकता सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यशाला

रिपोर्ट गरिएका फोहोरका प्रकारहरू

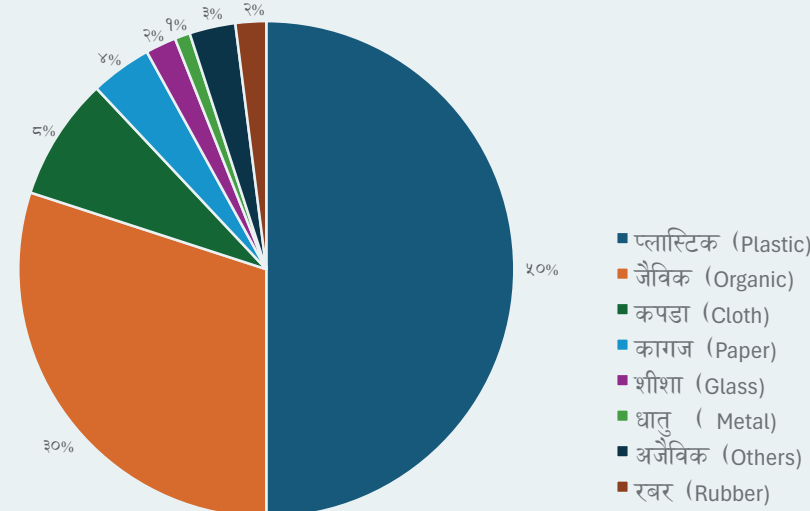

फोहोर फालिएका क्षेत्र

माथि दिईएका २ डाटा नगरपालिका भित्रका विभिन्न स्थानहरूमा TagMe एप प्रयोग गरेर सङ्कलन गरिएको थियो र यसलाई अन्य क्षेत्रमा सामान्यीकरण गर्न सकिँदैन। TagMe एउटा एप हो, जुन युवाहरूलाई वातावरणीय मुद्दाहरूमा डेटा सङ्कलन गर्न, नीति निर्माताहरूसँग समन्वय गर्न प्रमाणहरू उपलब्ध गराउने र नीति परिवर्तनका लागि वकालत गरेर डिजिटल एडभोकेसीलाई समर्थन गर्न डिजाइन गरिएको हो।

फोहोरका प्रकारहरू

फोहोर वर्गीकरण डेटा

फोहोर वर्गीकरण डेटा इम्पिड साइटमा छ दिन सम्म कोभिड विधि प्रयोग गरी सङ्कलन गरिएको थियो। तलको तालिकाका आधारमा प्लास्टिक सबैभन्दा बढी उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकारको रूपमा देखिएको छ।

क्र.सं.	फोहोरको प्रकार	मात्रा (टन)	प्रतिशत (%)
१	प्लास्टिक	४३.६५	५०
२	जैविक	२६.१९	३०
३	कपडा	६.९८	८
४	कागज	३.४९	४
५	शीशा	१.७५	२
६	धातु	०.८७	१
७	अन्य	२.६२	३
८	रबर	१.७५	२
जम्मा		८७.३०	१००

सङ्कलन केन्द्र

क्र.सं.	नाम	वडा	स्थान	अक्षांश	देशान्तर
१	हरिओम सप्लायर्स	३	संगम रोड	२७.६९२७५	८४.४२२९२
२	सागर स्कार्याप	३	न्युरोड (ट्रक पार्किङ नजिक)	२७.६९३४४	८४.४१८३२
३	ओम शिव शंकर वर्कसप सेन्टर	३	न्युरोड (ट्रक पार्किङ नजिक)	२७.६९४२४	८४.४१८९
४	रोहन ट्रेडर्स एण्ड सप्लायर्स	३	ट्रक पार्क, न्युरोड	२७.६९४२५	८४.४१९२५
५	सागर स्कार्याप पसल	३	न्युरोड (ड्रिमल्याण्ड सोफा हाउसको अगाडि)	२७.६९२५२	८४.४१५५८
६	गोरखा मोटर स्कार्याप सेन्टर	३	न्युरोड (समुदायिक सेवा केन्द्र, भरतपुरको अगाडि)	२७.६९३१५	८४.४१३२९
७	नवदुर्गा ट्रेडर्स	३	न्युरोड (नगरवन मार्ग)	२७.६९२३८	८४.४१२९४
८	पुन सप्लायर्स	३	नगरवन मार्ग	२७.६९०८५	८४.४१९३५
९	एन.के. कलेक्सन सेन्टर	२०	शंकर चौक	२७.६०९४६	८४.३०९
१०	सरोज कवाड	११	भरतपुर खानेपानी	२७.६८९७	८४.४४०७५
११	लालबाबु कवाड	१२	मुनाल चौक	२७.६७५९८	८४.४४७८४
१२	मुन्ना कवाड	४	लंखु	२७.६८५४३	८४.४१८३५
१३	अजीत कवाड	४	लंखु	२७.६८६९५	८४.४१८७३
१४	लक्ष्मण कवाड	४	धर्म चौक	२७.६७६४७	८४.४१६७५
१५	राधिका कवाड	४	दुर्गा चौक	२७.६८२३८	८४.४०३४६

पुनः प्रयोगीय सामाग्री संसोधन केन्द्र

क्र. सं.	नाम	वडा	स्थान	अक्षांश	देशान्तर
१	रिसायकलर साथी	४	राधा कृष्ण चौक, शिवघाट	२७.६७७१	८४.३८९६७

पुनः प्रशोधन केन्द्र

क्र. सं.	नाम	वडा	स्थान	अक्षांश	देशान्तर
१	प्लास्टिक रिसाइक्लिङ फ्यासिलिटी, क्रिएसन भेन्चर्स	४	जगन्नाथ चौक, भरतपुर	२७.६७४०३	८४.३७८०७

ल्यान्डफिल साइट

क्र. सं.	नाम	वडा	स्थान	अक्षांश	देशान्तर
१	आंपटारी	११	आंपटारी	२७.७१९५	८४.४४९५७
२	धुर्वे ल्यान्डफिल साइट	२४	चिहान डाडा	२७.५७२०७	८४.२९९६७

शब्दावली

रेखिय अर्थतन्त्र: रेखिय अर्थतन्त्र भनेको उपभोगको चरतो प्रणाली हो, जहाँ स्रोतहरूको उपभोग गरी सामाग्री तयार गरिन्छ, त्यसलाई प्रयोग गरिन्छ र पुनः प्रयोग वा पुनः प्रशोधन नगरी फालिन्छ ।

चक्रिय अर्थतन्त्र: चक्रिय अर्थतन्त्र भनेको उपभोगको चरतो प्रणाली हो, जसले उपलब्ध सामाग्रीको अधिकतम उपभोग गर्न साकेदारी, भाडामा दिने, पुनः प्रयोग, मर्मत, नवीकरण र पुनः प्रशोधन जस्ता प्रक्रियाहरूलाई प्राथमिकता दिन्छ ।

सङ्कलन स्थान: संकलन केन्द्र भनेको त्यस्तो क्षेत्र हो जहाँबाट फोहोर संकलन गर्ने सवारी साधनहरूले नियमित रूपमा फोहोर उठाएर स्थानान्तरण केन्द्र वा फोहोर व्यवस्थापन स्थलमा लान्छन् ।

ल्यान्डफिल साइट: ल्यान्डफिल साइट भनेको एक फोहोर व्यवस्थापन क्षेत्र हो जहाँ फोहोरलाई अन्तिम डिस्पोजलको लागि स्थानान्तरण स्टेशनहरूबाट ढुवानी गरिन्छ, सामान्यतया वातावरणीय प्रभावहरूलाई कम गर्ने उपायहरूको साथ फोहोरलाई गाड्ने कार्य समावेश गर्दछ ।

पुनः प्रयोगीय सामाग्री संसोधन केन्द्र: पुनः प्रयोगीय सामाग्री संसोधन केन्द्र एक फोहोर व्यवस्थापन केन्द्र हो जहाँ पुनः प्रयोग गर्न मिल्ने सामाग्रीहरू प्रशोधन गरिन्छ र नयाँ सामाग्रीहरू उत्पादनका लागि कच्चा पदार्थको रूपमा निर्माताहरूलाई बेचिन्छ ।

पुनः प्रशोधन केन्द्र: पुनः प्रशोधन केन्द्र भनेको त्यस्तो स्थान हो जहाँ सामान्यतया फोहोरका रूपमा फालिने सामाग्रीहरू संकलन, भण्डारण र प्रशोधन गरी नयाँ उत्पादनहरूमा रूपान्तरण गरिन्छ ।

स्थानान्तरण स्थान: स्थानान्तरण केन्द्र भनेको त्यस्तो क्षेत्र हो जहाँ उपभोक्ताबाट सङ्कलित फोहोरलाई अस्थायी रूपमा भण्डारण गरि छुटाइन्छ र ठूलो सवारी साधनमार्फत ल्यान्डफिल साइट वा पुनर्वर्णन केन्द्रमा पठाइन्छ ।

सङ्कलन केन्द्र: सङ्कलन केन्द्र भनेको चरतो स्थान हो जहाँ पुनः प्रयोग गर्न मिल्ने सामाग्रीहरू दान, पुनः प्राप्त वा सरिदमार्फत पाइन्छ र थप प्रशोधनको लागि पुनः प्रयोगीय सामाग्री संसोधन केन्द्र वा औद्योगिक प्रशोधन केन्द्रमा पठाइन्छ ।

संक्षिप्त रूप

EU	European Union
MoU	Memorandum of Understanding
OSM	Open Street Map
WFP	World Food Programme

यूथ इनोभेसन ल्याबका प्रतिनिधि र कोहलपुर महानगरको वेस्ट स्मार्ट फेलो, फोहोर व्यवस्थापन सुपरिवेक्षक अभय तिमल्सिनाको नेतृत्वमा भरतपुर महानगरपालिकाको इम्पिड साइटको भ्रमणमा

